

Правила декларування майна, доходів, витрат і зобов'язань фінансового характеру

Статтею 12 Закону «Про засади запобігання і протидії корупції» (далі – Закон) передбачено, що суб'єкти декларування зобов'язані щорічно до 1 квітня подавати за місцем роботи (служби) декларацію про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за минулий рік за формою, що додається до цього Закону.

Суб'єкти декларування

Визначення поняття «суб'єкти декларування» наведено в статті 1 Закону і до них відносяться особи, зазначені в пункті 1, підпункті «а» пункту 2 частини першої статті 4 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції», які зобов'язані подавати декларацію про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру.

Таким чином обов'язок щорічного подання декларацій покладається на:

1) осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (пункт 1 частини першої статті 4 Закону);

2) посадових осіб юридичних осіб публічного права, які для цілей цього Закону прирівнюються до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (підпункт «а» пункту 2 частини першої статті 4 Закону).

Для вирішення питання, чи є особа посадовою, слід виходити із правозастосовної практики, відповідно до якої головним критерієм віднесення особи до кола посадових осіб є наявність в неї організаційно-розпорядчих або адміністративно-господарських функцій.

При цьому Пленум Верховного Суду України у постанові від 26 квітня 2002 року № 5 «Про судову практику у справах про хабарництво» вказав, що організаційно-розпорядчими обов'язками є обов'язки по здійсненню керівництва галуззю промисловості, трудовим колективом, ділянкою роботи, виробничою діяльністю окремих працівників на підприємствах, в установах чи організаціях незалежно від форм власності. Такі функції виконують, зокрема, керівники міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, державних, колективних чи приватних підприємств, установ і організацій, їх заступників, керівників структурних підрозділів (начальники цехів, завідувачі відділами, лабораторіями, кафедрами), їх заступники, особи, які керують ділянками робіт (майстри, виконроби, бригадири тощо).

У той же час під адміністративно-господарськими обов'язками розуміються обов'язки по управлінню або розпорядженню державним, колективним чи приватним майном (установлення порядку його зберігання,

переробки, реалізації, забезпечення контролю за цими операціями тощо). Такі повноваження в тому чи іншому обсязі є у начальників планово-господарських, постачальних, фінансових відділів і служб, завідуючих складами, магазинами, майстернями, ательє, їх заступників, керівників відділів підприємств, відомчих ревізорів та контролерів тощо.

Тією ж постановою Пленуму Верховного Суду України передбачено, що особа є службовою не тільки тоді, коли вона здійснює відповідні функції чи виконує обов'язки постійно, а й тоді, коли вона робить це тимчасово або за спеціальним повноваженням, за умови, що зазначені функції чи обов'язки покладені на неї правомочним органом або правомочною службовою особою.

Працівники підприємств, установ, організацій, які виконують професійні (адвокат, лікар, вчитель тощо), виробничі (наприклад, водій) або технічні (друкарка, охоронник, тощо) функції, можуть визнаватися службовими особами лише за умови, що поряд із цими функціями вони виконують організаційно-розпорядчі або адміністративно-господарські обов'язки.

Щодо визначення поняття «юридична особа публічного права» інформуємо, що згідно з положенням частини другої статті 81 Цивільного кодексу України юридичною особою публічного права визначається юридична особа, яка створюється розпорядчим актом Президента України, органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування.

Крім того, відповідно до частини другої статті 167 вказаного Кодексу держава може створювати юридичні особи публічного права (державні підприємства, навчальні заклади тощо) у випадках та в порядку, встановлених Конституцією України та законом.

Слід мати на увазі, що положеннями статей 11 та 12 передбачено подання декларації особами які претендують на зайняття посад, пов'язаних з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування (посади, визначені пунктом 1 частини першої статті 4 Закону) (крім кандидатів на пост Президента України, кандидатів у народні депутати України, кандидатів у депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та на посади сільських, селищних, міських голів), щодо яких проводиться спеціальна перевірка, а також особи, які претендують на зайняття посад юридичних осіб публічного права, які не зазначені в пункті 1 частини першої статті 4 Закону.

Змінами до Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції», що набрали законної сили 9 червня 2013 року (Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реалізації державної антикорупційної політики») встановлено зобов'язання подання декларацій суб'єктами декларування при звільненні або іншим чином припиненні діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, а також протягом року після цього.

Строки подання декларації

За загальним правилом декларація подається до 1 квітня наступного за звітним року.

Водночас, Законом передбачено винятки із вказаного правила для осіб, які не мають об'єктивної можливості дотриматися зазначеного строку або встановлення для них іншого строку зумовлено обставинами, за яких подається декларація.

Це стосується суб'єктів декларування, які:

1) не мали можливості подати до 1 квітня за місцем роботи (служби) декларацію про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за минулий рік через перебування у відпустці у зв'язку з вагітністю та пологами або для догляду за дитиною, через тимчасову непрацездатність, перебування за межами України, під вартою – подають таку декларацію за звітний рік до 31 грудня;

2) звільняються або іншим чином припиняють діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування – подають декларацію про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за період, не охоплений раніше поданими деклараціями;

При цьому період, не охоплений раніше поданими деклараціями, необхідно розуміти як часовий проміжок, за який суб'єктами декларування декларація не подавалася в установленому Законом порядку, за місцем роботи чи служби.

Приклад. Особа, яка звільняється 20 березня 2014 року, в день звільнення зобов'язана подати декларацію за 2013 рік (за умови, що така декларація не була подана нею раніше), а також декларацію за період з 1 січня по 20 березня 2014 року.

3) звільнилися або іншим чином припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування – подають декларацію протягом одного року за своїм останнім місцем роботи (служби).

При цьому обов'язок суб'єкта декларування, який звільнився або іншим чином припинив діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, протягом одного року подавати за своїм останнім місцем роботи (служби) декларацію за минулий рік за формою і в порядку, визначеними Законом, не залежить від причини звільнення та подальшого місця працевлаштування.

Приклад. Особа, яка звільнилася 20 березня 2014 року, зобов'язана подати декларацію за 2014 рік за попереднім місцем роботи, перебування на якій передбачало обов'язок подання декларації, до 1 квітня 2015 року.

Основні правила заповнення декларацій

Декларація заповнюється відповідно до примітки.

Суб'єкт декларування заповнює декларацію власноручно чорнильною або кульковою ручкою синього або чорного кольору таким чином, що забезпечує вільне читання внесених відомостей. У разі відсутності окремих відомостей у відповідному полі окремо ставиться прочерк. Відомості щодо фінансових сум заокруглюються до гривні.

У декларації зазначаються відомості станом на кінець звітного періоду. Достовірність внесених до декларації відомостей засвідчується підписом суб'єкта декларування та зазначенням дати її заповнення.

У **Розділі I** декларації заповнюються загальні відомості про суб'єкта декларування та членів його сім'ї.

У **позиції 1** зазначається прізвище, ім'я, по батькові, реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта громадянина України суб'єкта декларування.

У разі, якщо суб'єктом декларування у звітному році змінено прізвище, ім'я, по батькові, спочатку зазначається нове прізвище, ім'я, по батькові, а у дужках – попереднє прізвище, ім'я, по батькові.

Також якщо суб'єкт декларування через свої релігійні переконання відмовився від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомив про це відповідний орган доходів і зборів і має про це відмітку у паспорті громадянина України, - у декларації зазначаються серія та номер паспорта громадянина України.

Таким чином, зазначається один з двох видів інформації:

- реєстраційний номер облікової картки платника податків;
- для осіб, які відмовилися від прийняття такого номера – серія та номер паспорта громадянина України.

Також слід мати на увазі, що згідно із пунктом 70.17 статті 70 розділу II Податкового кодексу України обліковим карткам фізичних осіб, які на момент набрання чинності цим Кодексом зареєстровані у Державному реєстрі фізичних осіб - платників податків та інших обов'язкових платежів, присвоюються номери, що відповідають ідентифікаційним номерам платників податків - фізичних осіб.

Отже, особи, яким до набрання чинності Податковим кодексом України (1 січня 2011 року) присвоєно ідентифікаційний номер платників податків – фізичних осіб, зазначають у декларації вказаний номер, оскільки він відповідає реєстраційному номеру облікової картки платника податків.

У **позиції 2** зазначаються відомості щодо місця проживання із зазначенням адреси житла на кінець звітного року.

Заповнюючи вказану позицію слід мати на увазі, що відповідно до Закону України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні» місцем проживання для цілей даного Закону визнається адміністративно-територіальна одиниця, на території якої особа проживає строком понад шість місяців на рік. Згідно зі статтею 6 вказаного Закону громадянин України, а також іноземець чи особа без громадянства, які постійно або тимчасово проживають в Україні, зобов'язані протягом десяти днів після прибуття до нового місця проживання зареєструвати місце проживання.

Водночас, відповідно до частини першої статті 29 Цивільного кодексу України місцем проживання фізичної особи є житловий будинок, квартира, інше приміщення, придатне для проживання в ньому (гуртожиток, готель тощо), у відповідному населеному пункті, в якому фізична особа проживає постійно, переважно або тимчасово.

Таким чином, у разі якщо адреса фактичного місця проживання та місця реєстрації не співпадають, слід крім зареєстрованого місця проживання в дужках вказувати також відомості про місце фактичного проживання на кінець звітного року.

У разі якщо назва адміністративно-територіальної одиниці (адреса житла) зазнала у звітному році зміни, що не відображено у паспорті громадянина України – суб'єкта декларування, – зазначається також назва станом на дату заповнення декларації.

У **позиції 3** зазначається займана суб'єктом декларування посада, крім випадку, коли йдеться про працевлаштування, в якому особа вказує посаду на яку вона претендує.

У **позиції 4** зазначаються відомості щодо членів сім'ї, а саме: ступінь зв'язку, прізвище, ініціали, дата народження, реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта громадянина України.

Згідно з визначенням, наведеним у абзаці десятому частини першої статті 1 Закону до членів сім'ї належать особи, які перебувають у шлюбі, а також, їхні діти, в тому числі повнолітні, батьки, особи, які перебувають під опікою і піклуванням, інші особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки, у тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі.

З наведеного можна дійти висновку, що особа може бути віднесена до членів сім'ї для цілей заповнення декларації за наявності сукупності таких ознак: 1) спільне проживання; 2) пов'язаність спільним побутом; 3) наявність взаємних прав та обов'язків із декларантом. Це однак, не стосується осіб, які перебувають у шлюбі, що визнаються членами сім'ї незалежно від наявності

вказаних ознак.

При цьому слід зазначити, що в декларації зазначаються відомості щодо тих осіб, які є членами сім'ї суб'єкта декларування станом на кінець звітного року, тобто на 31 грудня.

Приклад 1. Суб'єкт декларування у 2013 році проживав з батьками та в грудні 2013 року одружився. В такому випадку зазначаються відомості щодо дружини/чоловіка, як члена сім'ї.

Приклад 2. Суб'єкт декларування у 2013 році був одружений та у січні 2014 року розлучився. В цьому разі зазначаються відомості щодо дружини/чоловіка як члена сім'ї.

Відомості про реєстраційний номер облікової картки платника податків або серію та номер паспорта громадянина України зазначаються відповідно до правил, аналогічних для суб'єкта декларування.

У **Розділі II** декларації зазначаються відомості про доходи суб'єкта декларування та членів його сім'ї.

Для правильного відображення у декларації одержаного доходу слід звертатися до підтверджуючих документів (довідок про доходи, квитанцій, платіжних доручень, договорів), а у разі їх відсутності чи неможливості одержання їх дублікатів – отримати відповідну інформацію у підприємства, установи, організації, фізичної особи, від якої одержано дохід. Наприклад, особа має можливість одержати у банку точну інформацію про суму одержаних упродовж певного періоду процентів за вкладом.

При цьому у **позиції 5** зазначається загальна сума сукупного доходу. Відомості щодо суми, зазначеної суб'єктом декларування у позиції 5, має дорівнювати арифметичній сумі відомостей, зазначених у позиціях 6 – 20.

У **позиції 6** зазначається заробітна плата, інші виплати та винагороди, незалежно від розміру, нараховані (виплачені) відповідно до умов трудового або цивільно-правового договору за звітний рік (крім виплат, зазначених у позиціях 7, 8).

При заповненні відповідної позиції слід враховувати положення статті 2 Закону «Про оплату праці», що визначає структуру заробітної плати, яка включає:

1) основну заробітну плату - винагороду за виконану роботу відповідно до встановлених норм праці (норми часу, виробітку, обслуговування, посадові обов'язки). Вона встановлюється у вигляді тарифних ставок (окладів) і відрядних розцінок для робітників та посадових окладів для службовців;

2) додаткову заробітну плату - винагороду за працю понад установлені норми, за трудові успіхи та винахідливість і за особливі умови праці. Вона включає доплати, надбавки, гарантійні і компенсаційні виплати, передбачені чинним законодавством; премії, пов'язані з виконанням виробничих завдань і функцій.

3) інші заохочувальні та компенсаційні виплати. До них належать виплати у формі винагород за підсумками роботи за рік, премії за спеціальними системами і положеннями, компенсаційні та інші грошові і матеріальні виплати, які не передбачені актами чинного законодавства, або які провадяться понад встановлені зазначеними актами норми.

У вказаній позиції слід відображати також відомості про матеріальну допомогу для вирішення соціально-побутових питань та допомоги для оздоровлення при наданні щорічної відпустки, а також отримані виплати у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю, оскільки відповідні допомоги та виплати безпосередньо пов'язані з трудовими правовідносинами.

У **позиції 7** зазначається сукупна сума доходу, незалежно від розміру, від викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики із спорту. У цій позиції також необхідно зазначити назву закладу, установи тощо, в яких одержано (нараховано) дохід.

Вказана позиція не заповнюється, якщо здійснення перелічених видів діяльності належить до обов'язків за основним місцем роботи особи. В такому випадку особа має зазначити відповідні доходи у позиції 6.

***Приклад.** Директор загальноосвітньої школи при заповненні декларації кошти, отримані від викладацької діяльності, яку він провадить у цій школі зазначає у позиції 6, як заробітну плату.*

У **позиції 8** зазначається сукупна сума доходу, незалежно від розміру, одержана як авторська винагорода інших доходів від реалізації майнових прав інтелектуальної власності. До вказаних даних включаються, наприклад, виплачені авторам гонорари за створені мистецькі, літературні, наукові та інші твори, винагорода за користування або за надання права на користування авторським або суміжним правом.

У **позиції 9** зазначається сукупний розмір одержаних дивідендів та процентів.

При заповненні цієї позиції слід враховувати, що відповідно до статті 14 Податкового кодексу України дивідендами є платіж, що здійснюється юридичною особою - емітентом корпоративних прав чи інвестиційних сертифікатів на користь власника таких корпоративних прав, інвестиційних сертифікатів та інших цінних паперів, що засвідчують право власності інвестора на частку (пай) у майні (активах) емітента, у зв'язку з розподілом частини його прибутку, розрахованого за правилами бухгалтерського обліку.

Цією ж статтею передбачено, що проценти - дохід, який сплачується (нараховується) позичальником на користь кредитора як плата за використання залучених на визначений або невизначений строк коштів або майна.

До процентів включаються: а) платіж за використання коштів або товарів (робіт, послуг), отриманих у кредит; б) платіж за використання коштів, залучених у депозит; в) платіж за придбання товарів у розстрочку; г) платіж за користування майном згідно з договорами фінансового лізингу (оренди) (без урахування частини лізингового платежу, що надається в рахунок компенсації частини вартості об'єкта фінансового лізингу); ґ) винагорода (дохід) орендодавця як частина орендного платежу за договором оренди житла з викупом, сплачена фізичною особою платнику податку, на користь якого відступлено право на отримання таких платежів.

Вказана норма передбачає також наявність процентів у випадку залучення коштів шляхом продажу облігацій, казначейських зобов'язань чи ощадних (депозитних) сертифікатів, емітованих позичальником, або шляхом врахування векселів та здійснення операцій з придбання цінних паперів із зворотним викупом.

***Приклад.** Суб'єкт декларування у звітному році здійснив депозитний вклад у банківську установу на суму 10 000 гривень. Вказана сума зазначається у позиції 45 разом із найменуванням банківської установи. При цьому у позиції 9 зазначається сукупна сума коштів, нарахована у вигляді процентів на вкладені кошти, незалежно від їх розміру.*

У **позиції 10** зазначається сукупна сума доходу, незалежно від розміру, одержаного у виді матеріальної допомоги, за виключенням матеріальної допомоги для вирішення соціально-побутових питань та допомоги для оздоровлення при наданні щорічної відпустки, інформацію про які слід зазначати у позиції 6.

У **позиції 11** зазначається сукупна вартість, незалежно від розміру, отриманих у звітному році дарунків, призів, виграшів.

Заповнюючи вказану позицію варто враховувати положення статті 718 Цивільного кодексу, згідно з якою дарунком можуть бути рухомі речі, в тому числі гроші та цінні папери, а також нерухомі речі, майнові права, якими дарувальник володіє або які можуть виникнути у нього в майбутньому. Відомості щодо вартості дарунків зазначаються незалежно від того, хто виступає дарувальником.

У вказаній позиції мають також відображатися відомості стосовно виграшів або призів, одержаних у лотереях, акціях тощо.

У **позиції 12** зазначається сукупна сума, незалежно від розміру, допомоги по безробіттю, одержаної особою на підставі Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття».

У **позиції 13** зазначається сукупна сума, незалежно від розміру, одержаних особою аліментів.

У **позиції 14** відображаються доходи, незалежно від розміру, отримані особою у виді спадщини.

У **позиції 15** зазначається сукупна вартість, незалежно від розміру, одержаних особою страхових виплат, страхових відшкодувань, викупних сум та пенсійних виплат, що сплачені декларанту за договором страхування, недержавного пенсійного забезпечення та пенсійного вкладу.

Слід звернути увагу на те, що у вказаній позиції зазначаються лише пенсійні виплати згідно з договором недержавного пенсійного забезпечення та пенсійного вкладу.

Водночас, пенсії, одержані в рамках системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування відображаються у позиції 20.

У **позиції 16** відображаються доходи, незалежно від розміру, отримані особою від відчуження рухомого та нерухомого майна.

У **позиції 17** зазначається сукупна сума доходів, незалежно від розміру, одержаних від провадження підприємницької та незалежної професійної діяльності.

У **позиції 18** зазначається сукупна сума доходів, незалежно від розміру, одержаних від відчуження цінних паперів та корпоративних прав.

У **позиції 19** зазначається сукупна сума доходів, незалежно від розміру, одержаних від передачі в оренду (строкове володіння та/або користування) майна.

У **позиції 20** зазначаються відомості щодо будь-яких інших доходів, незалежно від розміру, не перелічених у позиціях 6 – 19, в тому числі пенсії, стипендії, соціальні допомоги тощо.

У полі «перерахованого у гривні» у **позиціях 21 – 22** зазначаються відомості за офіційним курсом гривні до відповідної іноземної валюти, установленим Національним банком України, на день проведення фінансової операції. Офіційний курс валют на відповідну дату можливо дізнатися на веб-сайті Національного банку України.

Звертаємо увагу на те, що кошти, отримані у зв'язку з відрядженням (добові, відшкодування проїзду, проживання) компенсують понесені декларантом витрати, пов'язані із виконанням службових обов'язків у відрядженні, а тому не зазначаються у декларації як дохід.

У **Розділі III** зазначаються відомості про нерухоме майно, яке перебуває у власності, оренді чи на іншому праві користування суб'єкта декларування та членів його сім'ї, а також їх витрати на придбання цього майна.

З метою максимально точного відображення відомостей у вказаному Розділі декларації доцільно деталізувати чи перебуває майно у власності, чи в оренді, або ж зазначити інше право користування. Такі відомості слід зазначити у позиції «Місцезнаходження об'єкта».

Крім цього, у разі, коли відповідне майно перебуває у спільній сумісній чи частковій власності, доцільно у вказаній позиції також відображати вказану інформацію із зазначенням частки (для спільної часткової власності).

***Приклад.** Суб'єкт декларування проживає спільно зі своєю дитиною, яка є членом його сім'ї у розумінні Закону, у квартирі, яка перебуває у спільній частковій власності. В такому випадку у позиції 25 зазначаються відомості щодо місцезнаходження квартири і в дужках проставляється частка (наприклад, 50%). Також зазначаються відомості щодо квартири, яка належить члену сім'ї (позиція 31) із зазначенням в дужках частки (50%).*

У графі «Місцезнаходження об'єкта (країна, адреса)» слід вказувати перебуває це майно у: «власності», «оренді» чи «на іншому праві користування».

***Приклад 1.** Суб'єкт декларування проживає у квартирі, яку він орендує. В такому випадку декларант зазначає в дужках після місця знаходження об'єкта «в оренді».*

***Приклад 2.** Суб'єкт декларування проживає у квартирі, яка перебуває у власності у родича, у графі «Місцезнаходження об'єкта (країна, адреса)» дужках слід зазначити «у користуванні».*

Поле «сума витрат (грн.) на придбання у власність/оренду чи на інше право користування» у **позиціях 23 – 28** «Відомості про нерухоме майно» заповнюється, якщо разова витрата (вклад/внесок) по кожній із зазначених позицій у звітному році дорівнює або перевищує 150 тис. гривень.

Тому, наприклад, особа, яка має нерухоме майно, придбане задовго до звітного періоду, зобов'язана вказати в декларації інформацію про об'єкт нерухомості, не зазначаючи при цьому інформації про витрати. Декларант також не вказує інформацію про витрати на придбаний у звітному році об'єкт, якщо разова витрата на його придбання не перевищує 150 тис. гривень.

***Приклад.** Суб'єкт декларування купує житловий будинок за договором з розстроченням платежу. При цьому у позиції 24 декларації вказується місцезнаходження цього будинку, його загальна площа, а у полі «сума витрат на придбання у власність» – загальна, передбачена договором сума, у випадку якщо вона дорівнює або перевищує 150 тис. гривень.*

У **Розділі IV** зазначаються відомості про транспортні засоби, які перебувають у власності, оренді чи на іншому праві користування суб'єкта декларування та членів його сім'ї, а також їх витрати на придбання цих засобів.

У переважній більшості правила щодо заповнення Розділу III застосовуються і до цього Розділу.

Необхідно зауважити, що відомості про довжину транспортного засобу зазначаються лише у **позиціях 37, 38, 42 і 43** щодо водних засобів та повітряних суден.

Відомості про транспортні засоби слід вказувати на підставі даних технічних паспортів, інших офіційних документів, у яких відображені характеристики транспортного засобу. Уточнення можна зробити у органах, де зареєстровані транспортні засоби.

Необхідно враховувати, що транспортний засіб, яким особа користується на підставі договору доручення і подальшого відчуження транспортного засобу не відбулося має відобразитися у її декларації із уточненням в дужках «у користуванні». Водночас власник транспортного засобу у такому випадку має відобразити у декларації транспортний засіб як такий, що перебуває у його власності.

У **Розділі V** зазначаються відомості про вклади у банках, цінні папери та інші активи декларанта та членів його сім'ї.

Поле «усього» у **позиціях 46, 48, 50** заповнюється, якщо разова витрата (вклад/внесок) по кожній із зазначених позицій у звітному році дорівнює або перевищує 150 тис. гривень.

Таким чином, якщо сума вкладених у звітному році коштів, наприклад, на депозитний рахунок у банку не перевищує вказаного розміру, відомості щодо такого вкладу у позиції «вкладених у звітному році» не зазначаються. Це, однак, не звільняє від обов'язку відображення загальної суми вкладених коштів на рахунках у банках на кінець звітного року. Такий же підхід застосовується й до вартості цінних паперів та розміру внесків до статутного (складеного) капіталу товариства, підприємства, організації.

У полі «у тому числі за кордоном» у **позиціях 45 – 53** зазначаються відомості за офіційним курсом гривні до відповідної іноземної валюти, установленим Національним банком України на день проведення фінансової операції.

У полях «усього» та «у тому числі за кордоном» у **позиціях 45 – 53** зазначається повне найменування банків, інших фінансових установ, товариств, підприємств, організацій тощо, з якими у суб'єкта декларування чи членів його сім'ї наявні відповідні відносини.

У **Розділі VI** зазначаються відомості про фінансові зобов'язання суб'єкта декларування та членів його сім'ї.

Поле «усього» у **позиціях 56 та 59** (витрати на утримання майна та інші витрати, не зазначені у розділах III – V) заповнюється, якщо разова витрата (вклад/внесок) по кожній із зазначених позицій у звітному (2013) році дорівнює або перевищує 150 тис. гривень.

Окремо звертаємо увагу, що при заповненні відомостей щодо фінансових зобов'язань членів сім'ї декларанта на утримання зазначеного у розділах III – V майна (**позиція 62**) слід керуватися змінами до Закону, які набрали чинності з 1 січня 2014 року, згідно з якими відомості у ній зазначаються лише, якщо разова витрата дорівнює або перевищує 80 тис. гривень.

Також для достовірного відображення даних щодо фінансових зобов'язань слід звертатися до відповідних підтверджуючих документів або одержувати інформацію у банках, інших фінансових установах, страхових компаніях тощо.

Так, відповідно до пункту 5 частини другої статті 56 Закону України «Про банки і банківську діяльність» банки зобов'язані на вимогу клієнта надати інформацію та консультації з питань надання банківських послуг

При цьому з метою захисту прав споживачів під час укладення договорів про надання споживчих кредитів та забезпечення надання банками споживачам повної інформації про сукупну вартість кредиту постановою Правління Національного банку України від 10 травня 2007 року за № 168 затверджено Правила надання банками України інформації споживачу про умови кредитування та сукупну вартість кредиту.

Згідно з пунктом 3.2 вказаних Правил кредитний договір має містити графік платежів (згідно зі строковістю, зазначеною у договорі, - щомісяця, щокварталу тощо) у розрізі сум погашення основного боргу, сплати процентів за користування кредитом, вартості всіх супутніх послуг, а також інших фінансових зобов'язань споживача за кожним платіжним періодом з урахуванням даних, передбачених у додатку до цих Правил. У графіку платежів має бути докладно розписана сукупна вартість кредиту за кожним платіжним періодом.

У позиціях 54 – 64 зазначаються відомості за офіційним курсом гривні до відповідної іноземної валюти, установленим Національним банком України на день проведення фінансової операції.